

Reniere & Depla

LOCUS AMOENUS

schilderijen en tekeningen
omtrent

GERARD REVE

locus amoenus:

een lieflijke plaats, waarbij de schoonheid van de plaats en de zuiverheid van de handeling elkaar spiegelen.

‘locus amoenus’

(lieflijke plaats, plaats voor het liefdesspel)

een benadering van het geheim landgoed van Gerard Reve in een reeks schilderijen en tekeningen van het kunstenaarsduo Reniere&Depla.

Met teksten van Frans Boenders, Eleen Deprez, Willem Elias, Joannes Késenne.

Mijn bezoek aan het landgoed

Eleen Deprez

Een geheime bunker met slechts weinig landgoed, staat lomp en onbeholpen te kijk. De postbus draagt een andere naam. De oprit ten einde gewandeld leest de pelgrim 'L'Albatros'. Golvende dakpannen en solide muren met hier en daar een onooglijk raampje. Het muurtje verbindt nog steeds de gebouwen; hier stond Reve in vuile broek en zwarte hoed.

Binnen was het altijd zo koud, althans volgens de zeldzame gasten. Een schrijftaaf met uitgelopen inkt. Een pikhouweel tegen de muur, twee gebouwtjes en treurige rommel die enkel Reve zelf geslaagd had kunnen beschrijven. In de blik van de reviaan echter wordt alles met betrekkelijke voornaamwoorden aangevuld: het schrijftaaf waaraan lieve jongens werd geschreven, de citerne het product van jarenlang zwoegen, de douche die uitsluitend door Reve zelf ook als toilet gebruikt mocht worden. Een eenvoudig schrijn voor de Maagd, gehouden in de rots. Door het ontbreken van een suppoost worden de objecten betast en bevoeld en zelfs in het schijtgat wringt zich een observerende blik. De telefoon staat er nog, enkele notities in het onmiskenbare handschrift. Kolenemmers en een dood vogeltje. 'De Leerschool der Liefde' van Flaubert. En aan de muur een stafkaart: Dit is Mijn Berg.

Maar waar stond Reve wanneer een wrede buiging zich verhief in zijn zware werkbroek, waar is de neurotische ziel, de tasbare droefheid. Waar leefde Reve, in deze zelf-gebouwde strafcel? Zelfs in de intimiteit van zijn eigen geheime huis, blijft Reve slechts een personage. Matroos vos komt hier allang niet meer, en de enige wiens geslacht zich hier nog dreigend verheft is de hond van de buurvrouw die indringers op een afstand probeert te houden. Beneden, in La Paillette, staat de waterkraan er nog, met leeuwenkop. Het tennisveld ernaast is verlaten, de geile jongens al lang vertrokken en hun witte sportbroek reeds lang ontgroeid.

Eleen Deprez

Reniere en Depla: Ik is een andere

Willem Elias

Dat Reniere en Depla me aangezet hebben om me te vermeien in “ De Avonden” van Gerard Reve is een weldaad. In het boek gebeurt in feite niets. Het hoofdpersonage eet, drinkt, praat, ontspant zich en voert banale gesprekken met vrienden. Het best leert men hem kennen via wat hij denkt en niet uitspreekt. Van binnen uit bekeken worden we ons met mondjesmaat bewust van het feit dat deze gewone man een vreemde sujet is. Een vreemdheid die we delen. En die gepaard gaat met het besef dat het ik een verzameling dubbelgangers is die hun gang gaan. Uiterlijk gelijk, innerlijk variant. Uiteindelijk onkenbaar, noch door de ander, noch door zichzelf. Ik is een andere. Onbeschrijfbaar, zelfs niet in de oneindigheid van een juridisch of psychiatrisch dossier. De literatuur op zijn minst, suggereert het zijn. Ze wekt op wat het zijn zou kunnen zijn.

Het zelfde doet de schilderkunst van Reniere en Depla. De essentie wordt niet gezocht. Ze is er niet. En mocht ze er zijn, dan is ze vervelend. Ze is wat ze is dat ze is, een tautologie. Dat semiotici vlug verworden zijn tot muggen-neukers, neemt niet weg dat ze ons geleerd hebben in te zien dat de denotatie oninteressant is. Het leven wordt boeiend bij de connotaties, de details en de wijze waarop contexten kleven aan tekens. Reniere en Depla schilderen dat soort contexten. Een lichaam of een object zijn zichzelf niet. Ze hebben zich verkleed door de tijd. Een sfeer heeft hen verhuld in betekenis. Een ding is geen ding. Het symboliseert stemming. Geen feiten, interpretaties. Daar leven we mee. Die zijn het leven. We hadden Nietzsche nodig om dat in te zien en ons te verlossen van Plato.

Reniere en Depla leggen schilderend gemoedstoestanden vast. De andere is de andere niet als hij niet voor iemand de andere is. Een ding

is maar een ding als het de plaats krijgt in een ervaringswereld. Het ding geeft betekenis aan de wereld en de wereld aan het ding. Deze beide boodschappendragers paren voortdurend met elkaar. Zo krijgen de dingen een patina van betekenissen en verandert de wereld stap bij stap. Niet naar een toekomst, want het verleden wandelt mee, weliswaar met de onzekere tred van het geheugen. De melancholie voor het voorbije en de nostalgie naar wat geweest is, bepalen de ademhaling van het worden. Reniere en Depla wekken werelden op waarin dit mengsel aangelengd met de continue verwording, getoond wordt door het te verbergen. Achter het masker schuilt geen waarachtig aangezicht. Het gelaat is het masker, een van de vele. Reniere en Depla schilderen die wandelingen van het leven, oh zo breekbaar broos. Ingetogen, adembenemend leggen ze er de momenten van vast.

Ik heb dit soort eigentijds schilderen ‘neo-symbolistisch’ genoemd, omdat er niet van de waarneming vertrokken wordt. Aanleiding is een denkproces. Een verwerken van de wereld. Een zoektocht naar de mens en zijn wereld. Een gekkenrit tussen de exuberantie van de tekenen. Een labyrint van betekenisproducerende gegevens, zoals in een spookkasteel. Een object of situatie kan niet betekenisloos blijven omdat zowel aan- als afwezigheid symboliserend werken. De buitenwereld als projectiescherm van de binnenwereld. Autisme als alomtegenwoordig persoonlijkheidskenmerk.

Willem Elias

*Hoogleraar VUB, Brussel
Voorzitter HISK, Gent
Kunstcriticus*

'Mijn as wordt begraven op het kerkhof te Greonterp.'

Joannes Késenne

G. Reve uit 'Eind goed, al goed'

Reve liet zich uiteindelijk begraven in Machelen-aan-de-Leie. Wil men graag geloven. En, neen, Reves as ligt ook niet begraven op het kerkhof te Greonterp. Reves graf 'is' zijn 'Geheime Landgoed', dat liefdesnest. Reve ligt begraven in de haastig ingepakte, maar vergeten kartonnen doos op zijn schrijftafel, in het achtergelaten boek dat de ogen heeft gesloten. De schrijver rust in de schaduwen die zijn 'Lieve Jongens' thans afwerpen op het houten klaptafeltje, dit altaar der letteren. Ik hoor hier, in het aangezicht van dit schrijfschrijn, hoe het nog immer spookt in de geest van Reve. Woelrat, Freddie en Albert hebben hier ooit geleefd tussen brein en pen:

'Hij was een soldaat die schoot, en doodde en die, wonderschoon strijdend, de jonge overwonnen vijandelijke soldaatjongen zijn machtige voet op de keel zette voordat hij hem langzaam, niet gehaast maar met grote tederheid, zijn vlijmscherpe bajonet in het jonge, lenige, warme jongenslijf duwde, eerst ondiep, met een korte snelle stoot, maar daarna langzaam dieper, tot aan het begin van het bajonetlemmet, terwijl hij hem aankeek ...'

(*'Lieve Jongens'*, Amsterdam, Atheneum, 1973, p. 63)

Schrijvers hebben wel vaker huizen gekozen om te schuilen bij hun geliefden. Maeterlinck in Chateau de Médan, Tourgueniev in zijn datcha op enkele stappen van de villa van zijn Pauline, ... Maar Reve leefde op zijn 'Geheime Landgoed' in gedachten, in diepe eerbied, tussen zijn muzen. De rode wijn, de cherry, het geil, de verveling, de Heilige Maagd, de spermavlekken, de Liefde, de bronstigheid, de inktzwarte augurken die het lichaam verlaten... het is er nog allemaal. *'Het graf gaapt, de tijd zoemt en nergens is redding.'* (De Avonden, 1947)

Joannes Késenne

Docent PHL

REVES LOCUS AMOENUS

Frans Boenders

De zoektocht naar landelijk verborgen, 'geheime' wijkplekken, ondernomen door meestal welvarende Europeanen, roept de vraag op naar het wonder en de waan van wonen. Ooit woonde de mens 'op het land', waar hij jaagde en gewassen verbouwde. Het leven was er hard. De veel later inzettende verstedelijking sneed bewoners af van de vaak ongenadige natuur en bracht ze dichterbij elkaar; ze dwong hen echter doelmatiger te leven en genereerde nieuwsoortige hardheid: economische competitie en institutionele complexiteit.

Ondertussen is in het rijke West-Europa waarachtig landelijk wonen een zeldzaamheid geworden. Maar het verlangen naar een natuurrijke plek leeft onverminderd verder. Er is de vlucht uit nondescript huizenrijen, uit woonkazernes en zwartgallige stadsranden.

Wie kan zoekt soelaas in de oeverloze maar comfortabele verveling van villawijken of van zogeheten halfopen bebouwing.

Ook Gerard Reve droomde van een *locus amoenus* in de Franse Drôme. Maar, zoals uit Erwin Mortiers *Avonden op het landgoed* blijkt, schiep de schrijver een betonnen asiel voor zijn spijtige profijtigheid. Zijn geheime landgoed had een schuiloord kunnen worden voor verkommerend bestaan, een vestiaire om zijn onrustige ziel in op te hangen, een vestibulum voor verhoopde verse innerlijkheid. In werkelijkheid bleek het een somber vesten: onroerend goed dat verandering en beweging uitsloot, een vesting die het schrijvershart hard maakte omdat het zich erin opsloot en die, zoals de beelden van Reniere & Depla suggereren, slechts miserabilistische vestigia van een nogal kwaadaardige *genius loci* nalaat.

Is het passend en wijs zich terug te trekken, alleen of met een gelijkgestemde, op een geheim

landgoed? In het geval Reve krijg je alvast de indruk dat het antwoord negatief moet luiden. Je herhalen in – toegegeven, soms elektriserende – clichés, je afkeer van de mensheid de vrije loop laten om in obsessief getob over de Schepper en de Moeder van Diens Zoon te verzanden, je gelijkgestemde en jezelf transeren, je brein verzuipen: allicht kwam dat alles een in het hedendaagse Nederlands uniek retorische stijl ten goede, allicht brengt het revianen tot idolatrie; maar word je er een beter mens van?

Misschien vergis ik me en doe ik zowel Reve als verstokte revianen onrecht. Misschien bereikte de Nederlandse schrijver van het onvergetelijke *De avonden* een ultieme mummelmeditatieve toestand. Misschien kwam de eenzame Mariavereerder in vervoering door excessieve inname van goedkope wijn, door de dagelijks weerkerende verrukking bij het contempleren van zonsondergangen die de Schepper, Zijn

Zoon en Diens Moeder hem jaar na jaar schonken. Misschien raffineerde hij zijn extase tot woordloze mystiek, waarvan hij zich dan weer schouderophalend ontlaste door oeverloos geneuzel over het raadsel van de ijsmiljoenen jaren oude aarde en door sonoor-stilistisch opgehoogde onzin over de allerhoogste te spuien. Misschien was dat *zijn* manier om schoon schip te maken met overweldigende, kosmisch-transcendente ervaringen waarmee nu eenmaal niet te leven valt.

Misschien perste de volksschrijver de onvatbare, onzinnige complexiteit van de Onbevleete Ontvangenis samen in een paar machtige zinnen. Misschien overwon Reve het pat van menselijk bestaan door zich steeds opnieuw retorisch te verwijden.

Frans Boenders

*Hoofdredacteur Kunst en Cultuur
Producer Klara, openbare omroep
Cultuurfilosoof en auteur*

Tentoonstelling 'locus amoenus'

schilderijen en tekeningen omtrent Gerard Reve
door Reniere & Depla

1 februari 2008 - 17 februari 2008

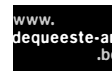
Hof van Ryhove, Onderstraat 22, 9000 Gent

De tentoonstelling locus amoenus kwam tot stand met medewerking van:

Masereelfonds, Gent

De Queeste Art vzw, Abele/Watou

Stad Gent, Hof van Ryhove

Tentoonstelling

1 februari 2008 - 17 februari 2008

Hof van Ryhove, Onderstraat 22, 9000 Gent

maandag:	gesloten
dinsdag:	gesloten
woensdag:	14 u 00 - 18 u 30
donderdag:	14 u 00 - 18 u 30
vrijdag:	14 u 00 - 20 u 00
zaterdag:	14 u 00 - 18 u 30
zondag:	14 u 00 - 18 u 30

Ingang: vrij

contact:

De Queeste Art

+32 (0) 57 33 48 72

www.dequeeste-art.be

www.reniere-depla.be

info@dequeeste-art.be